

LUẬN THÀNH THẬT

QUYỂN 5

Phẩm 54: CĂN BẤT ĐỊNH

Hỏi: Các căn là định hay bất định?

Đáp: Thế nào gọi là định và bất định?

Hỏi: Do nhân và đối tượng biết của các căn... như mắt nên gọi là định.

Đáp: Nếu như vậy, thì căn chẳng định. Vì sao? Vì các căn chẳng phải là nhân và đối tượng biết của mắt.

Hỏi: Đồng tử, lưỡi và thân, có thể dùng mắt thấy được, chứ mũi, tai ở trong, nên không thể thấy được.

Đáp: Người chết cũng có đồng tử, lưỡi và thân, mà thật chẳng phải căn.

Hỏi: Đồng tử có hai loại: Căn và phi căn. Người chết thì diệt mất căn đồng tử, còn lại phi căn?

Đáp: Căn có đồng tử, không thể thấy được, nên chẳng phải là cái có được của mắt v.v... Như trong kinh dạy: “Năm căn là sắc chẳng thể thấy có đối”. Nếu có thể thấy thì phân biệt được đồng tử này là căn, còn đồng tử kia chẳng phải căn.

Hỏi: Nếu trong kinh dạy: “Do bốn đại tạo thành sắc thanh tịnh, gọi là năm căn”, vậy sao lại nói: Năm căn là sắc chẳng thể thấy có đối?

Đáp: Do vậy, nên đáng nghi ngờ. Nghiệp lực thì không thể nghĩ bàn. Do năng lực của nghiệp, nên bốn đại biến hóa mà thành căn. Đức Phật sợ hàng đệ tử, cho năm căn là từ nghiệp sinh, nên nói đó là sắc, và vì ngoại đạo cho năm căn là từ ngã sinh ra, mà ngã tức chẳng phải sắc. Lại nói năm căn biết lớn, biết nhỏ, nên chẳng quyết định. Người này cũng cho vô sắc là căn. Vì vậy, Đức Phật dạy: Các căn là sắc, nhờ sắc v.v... mà thành, hoặc bảo nhờ sắc mà thành thì lẽ ra phải thấy. Cho nên

nói chẳng thể thấy cũng chẳng phải là chỗ được của các căn như nhĩ v.v... Hoặc bảo, nếu vậy thì lẽ ra không đối mà nói có đối, vì đối trước các trần. Nếu sắc có hình, có đối, thì gọi là sắc thô, chỉ là đối tượng thấy của mắt. Ngoại đạo lại bảo: Các số lượng một, khác, hợp, lia, tốt, xấu, tạo nghiệp, tướng chung, tướng riêng và Đà-la-phiêu, tuy chẳng phải sắc pháp, nhưng cũng có thể thấy. Thế nên, Đức Phật dạy: “Đối với những thứ đó, chỉ sắc mới có thể thấy, ngoài ra chẳng pháp nào thấy được”. Chướng ngại với tay v.v... gọi là có đối.

Hỏi: Nếu như vậy thì đều phải thọ xúc?

Đáp: Tuy đều là trở ngại, nhưng chẳng phải tất cả mọi nơi đều sinh. Thân thức tùy theo nơi mà sinh nhận thức, nên phân các căn riêng biệt. Với lại các căn thật chẳng phải quyết định. Vì sao? Vì nếu là pháp quyết định, thì như tay cầm lấy vật, chỉ một tay nắm lấy, mà mắt có thể thấy lớn nhỏ, thế nên chẳng phải một thứ quyết định. Lại như quyết định đung vào vật, thì có tác dụng. Như rờ vào lửa thì bị cháy, đung vào dao thì bị đứt, nhưng mắt ở xa vẫn trông thấy. Thế nên, chẳng phải quyết định. Lại nếu pháp quyết định, thì chướng ngại với pháp quyết định. Như tay ngăn cản tay, mắt đối với thủy tinh, mây, sự che lấp ... cũng chẳng bị chướng ngại. Vì vậy chẳng phải quyết định. Lại nữa, căn nếu quyết định, thì lẽ ra ở trong thân. Do ở trong thân, nên tuy hợp với ý, lẽ ra cũng không thấy trần bên ngoài, nhưng thật ra thấy được; thế nên chẳng phải quyết định. Nếu là pháp quyết định, thì số gọi là năm căn, mà mắt, tai... đều có hai, mà lưỡi và thân đều là một. Vậy phải gọi là tám, nên chẳng phải quyết định. Chỉ có chỗ quyết định, mà căn chẳng phải quyết định. Mắt trái thấy, mắt phải cũng biết, chẳng lẽ thấy lại khác với biết. Vì căn không có tướng trái, phải, nên chẳng phải quyết định. Pháp căn trần hợp nhau, chẳng thể được, nên không quyết định. Nếu được quyết định, là các pháp sắc v.v... thì không thể biết được căn, thì biết nên chẳng phải quyết định.

Hỏi: Ánh sáng của mắt, có thể thấy lớn nhỏ, cũng có thể đi xa thấy sắc, mà không bị chướng ngại. Giống như ánh mặt trời, lia thân mà vẫn thấy. Ánh sáng, nhờ chỗ cố định của hai mắt này hợp làm một ánh sáng, mới có thể thấy sắc. Với lại mắt là một; tai, mũi ở bên trong, nên không thể phân biệt. Thế nên ông nói, thấy khác, biết khác, lời nói này bị phá hủy. Lại, thân biết chẳng phải căn; căn là đối tượng được dùng. Ông lại nói, pháp hợp cũng chẳng thể được. Điều này đã trả lời. Nghĩa là, ánh sáng mặt trời, các căn như tai v.v... vì hòa hợp sâu kín, nên cũng chẳng thể được, như cây mọc dày quá thì không thể biết được. Với lại nhờ nơi

thần mà hay biết nên chẳng phải là các căn. Các căn thì do bốn đại mà thành. Bốn đại không có hay biết (giác) căn cũng không hay biết. Như cái bình do vi trần mà thành, vi trần không có hay biết nên cái bình cũng không có hay biết.

Với lại, chẳng biết nó khác trần, nên biết chắc là không biết.

Đáp: Ông nói ánh sáng đi, nên căn là quyết định. Ông cho ánh sáng là căn, nhưng ánh sáng chẳng phải quyết định, nên căn cũng chẳng phải quyết định. Ánh sáng này không có, trước đã có phá rồi. Ông lại nói một mắt, việc này không đúng. Một mắt thấy khác, hai mắt thấy khác. Nếu một mắt hư, thì thấy không rõ. Mắt trái, phải ở trước đã trả lời rồi.

Hỏi: Nếu một mắt có thể sinh thức thì hai mắt, lẽ ra chỉ cần một mắt, chứ dùng mắt thứ hai làm gì?

Đáp: Vì sóng mũi ngăn cách, nên chẳng được là một. Giả sử không ngăn cách, cũng không là một, như các ngón tay. Ông nói, đó là đối tượng dùng của thần. Điều này trước đã phá, thần cũng chẳng là chủ thể sử dụng. Ánh sáng mặt trời, trước cũng phá rồi. Ông nói, hòa hợp quá dày kín, nên không thấy. Việc này cũng không đúng. Vì sao? Vì pháp nếu quyết định thì không hòa hợp do thể tướng khác nhau, như cây hợp nhau tuy dày kín nhưng vẫn thấy đường rãnh. Căn trần hòa hợp, không thấy như vậy. Người nói vì thần nên biết. Sẽ nói phẩm Vô thần ở sau. Ông nói bốn đại tạo thành căn. Việc này không đúng. Thế lực của nghiệp thay đổi bốn đại, làm thành căn, nên có sai khác.

Hỏi: Căn là quyết định. Vì sao? Vì do bốn đại làm thành, Bốn đại là quyết định, nên căn cũng phải quyết định. Lại do mắt, các căn là quyết định nên bốn đại thường làm lợi ích. Lại đại biến làm căn thì bốn đại là quyết định, nên pháp được thành cũng phải là pháp quyết định. Đối với căn phải có trần, đối với trần phải có căn, nếu không quyết định, thì không tương đương được, như pháp ý. Thế nên phải biết là quyết định. Lại người đời đối với đồng tử, trong pháp quyết định, gọi tên là các căn. Căn lại biết năm thứ pháp nhất định, chẳng như ý... Thế nên gọi là quyết định. Vả lại, căn biết cảnh hiện tại, những điều khác, thì so sánh mà biết. Thế nên gọi là quyết định. Căn biết cảnh hiện có, ý biết cả cảnh không có, như biết quá khứ. Căn trần hòa hợp, nên sinh căn biết pháp, ắt phải dùng căn quyết định đối trước trần quyết định.

Đáp: Ông nói, căn do bốn đại mà thành, nên gọi là quyết định: Tuy đều do các đại mà có căn và phi căn, như vậy có hoặc là quyết định hoặc không quyết định. Như ông nói lợi ích. Lợi ích với cái biết,

chẳng trợ giúp gì cho căn. Nói bốn đại biến thành căn, thì biến cũng là biết, chứ chẳng lợi ích gì cho căn. Nói bốn đại thanh tịnh, gọi là căn, nên chẳng phải quyết định. Như ông nói, căn trần tương đương thì cũng là ý, nhất định căn chẳng phải là biết. Thế nên, các điều kia, đều là năng lực của ý sai biệt. Tuy nói sáu thức, nhưng quan trọng đều do ý thức quyết định. Như khi thấy bốn Đế, hiện biết các pháp; chánh quả pháp tánh đều do ý thức. Như vòng lửa xoay vòng và trò huyền hóa, dọn nắng thành Càn-thát-bà là đều không có, mà chỉ do vọng tưởng thấy có. Thấy sắc cũng vậy. Cho nên nhãn...tất cả đều là duyên sai lầm. Ông nói: Căn trần hòa hợp mới sinh biết, vì đến nên biết hay không đến mà biết, trước đều đã trả lời.

Phẩm 55: TƯỚNG CỦA SẮC NHẬP

Lại nói: Các sắc xanh, vàng, gọi là sắc nhập. Như trong kinh dạy: Nhãn nhập diệt rồi thì sắc tướng lìa xa, điều này cần biết.

Hỏi: Có người nói: Nghiệp lượng cũng là sắc nhập. Vì sao? Vì như trong kinh dạy: “Đen, trắng, dài, ngắn, to, nhỏ là các sắc”.

Đáp: Hình tướng v.v... là sự khác biệt của sắc. Làm sao biết được? Vì nếu lìa sắc, thì không thể sinh được tâm (biết) hình lượng. Nếu các hình v.v... khác sắc, tách rời sắc, lẽ ra cũng sinh tâm, mà thật ra chẳng sinh. Thế nên phải biết là không khác.

Hỏi: Trước sinh tâm biết sắc, sau mới sinh tâm biết hình. Tại sao vậy? Vì tâm biết đen-trắng-vuông-tròn, chẳng đồng thời sinh.

Đáp: Tướng dài ngắn v.v... đều duyên nơi sắc, nên sinh trong ý thức, như trước thì thấy sắc, sau mới sinh ý thức, tướng nghiệp nam nữ, cũng do các pháp hữu vi luôn luôn diệt, nên không có pháp diệt nào không đi. Vì đi, nên gọi là nghiệp.

Hỏi: Đi gọi là nghiệp về thân. Nếu không đi, thì không có có nghiệp thân.

Đáp: Vì theo tên gọi của thế tục nên mới có nghiệp thân, chứ chẳng phải là đệ nhất nghĩa.

Hỏi: Nếu trong đệ nhất nghĩa, không có nghiệp thân, thì trong đó, cũng không có tội-phước? Do không tội-phước nên cũng không có quả báo?

Đáp: Pháp, ở nơi khác, khi phát khởi, hoặc có lợi ích, hoặc nào loạn người khác, nên mới có tội-phước, chẳng nên gạn hỏi như vậy.
